

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av hälso- och sjukvårdslagen och lagar som har samband med den

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av hälso- och sjukvårdslagen och lagar som har samband med den (RP 118/2025 rd).

Beredning i utskott

Utskottets betänkande: Social- och hälsovårdsutskottet (ShUB 23/2025 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av hälso- och sjukvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) 15 § 2 mom. 1—3 punkten samt 15 § 3 mom., 15 a §, 16 § 1 mom. 1, 2 och 4 punkten, 17 och 23 §, 31 § 2 mom. samt 71 och 72 §, av dem 15 § 3 mom., 31 § 2 mom. samt 71 och 72 § sådana de lyder i lag 581/2022 samt 15 a §, 16 § 1 mom. 1, 2 och 4 punkten och 17 § sådana de lyder i lag 378/2022, samt *fogas* till lagen en ny 70 a § som följer:

15 §

Rådgivningsbyråttjänster

Till rådgivningsbyråttjänsterna hör

1) att regelbundet och efter individuellt behov följa och främja fostrets sunda tillväxt, utveckling och välbefinnande och hälsan och välbefinnandet hos gravida och dem som fött barn, vilket omfattar hälsoundersökningar regelbundet och efter individuellt behov,

2) att främja barnets sunda tillväxt, utveckling och välbefinnande, vilket omfattar hälsoundersökningar regelbundet och efter individuellt behov,

Riksdagens svar RSv 144/2025 rd

3) att främja barnets munhälsa och följa upp den, vilket omfattar kontroller av munhälsan regelbundet och efter individuellt behov,

När välfärdsområdet ordnar rådgivningsbyråtjänster ska det samarbeta med instanser som svarar för småbarnspedagogik och med andra relevanta instanser. I den hälsoundersökning som riktar sig till barn under skolåldern får med vårdnadshavarens eller någon annan laglig företrädares skriftliga samtycke inkluderas en bedömning som personalen inom småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen har gjort av barnets lärande, utveckling och välbefinnande i småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen. Bedömningen ska innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma behovet av hälso- och sjukvård eller stöd samt för att ordna och genomföra vården och stödet.

15 a §

Elevhälsotjänster

Med *elevhälsotjänster* avses i 16 § avsedda skolhälsovårdstjänster, i 17 § avsedda studerandehälsovårdstjänster för andra än högskolestuderande och i 17 a § avsedda psykologtjänster samt de kuratorstjänster som avses i 27 c § i socialvårdslagen.

Välfärdsområdet ska ordna elevhälsotjänster för elever och studerande som genomgår i 1 § i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) avsedd utbildning vid de skolor och läroanstalter som är belägna inom dess område oberoende av elevernas och de studerandes hemkommun. Elevhälsotjänsterna ska bilda en enhetlig funktionell helhet. Vid anordnandet av elevhälsotjänster ska utöver bestämmelserna i denna lag iakttas vad som föreskrivs om elevhälsa i lagen om elev- och studerandevård och i socialvårdslagen.

När välfärdsområdet anordnar elevhälsotjänster ska det samarbeta med utbildningsanordnare. Samarbete ska bedrivas också med föräldrar och vårdnadshavare till elever och minderåriga studerande, elever och studerande, elevhälsopersonal och undervisningspersonal och med andra relevanta aktörer. I hälsoundersökningen får med vårdnadshavarens eller någon annan laglig företrädares skriftliga samtycke inkluderas en bedömning som skolans lärare eller klassföreståndaren har gjort av elevens lärande, utveckling och välbefinnande i skolan. Om eleven med beaktande av ålder och utveckling själv kan besluta om samtycke, ska elevens samtycke inhämtas i stället för vårdnadshavarens samtycke. Bedömningen ska innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma behovet av hälso- och sjukvård eller stöd samt för att ordna och genomföra vården och stödet.

I hälsoundersökningen får trots sekretessbestämmelserna på begäran av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården inkluderas en bedömning som skolans lärare eller klassföreståndaren har gjort av elevens lärande, utveckling och välbefinnande i skolan, när det är nödvändigt för att bedöma behovet av hälso- och sjukvård eller stöd samt för att ordna och genomföra vården och stödet.

Välfärdsområdet ska delta i utarbetandet av läroplanen enligt 15 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) till den del den gäller elevvården och samarbetet mellan skolan och hemmet. Välfärdsområdet ska också delta i utarbetandet av läroplanen enligt 12 § i gymnasielagen (714/2018) och det beslutsfattande om hur studerandevården ska ordnas som avses 99 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning (531/2017) till den del dessa gäller studerandevården och samarbetet mellan läroanstalten och hemmet. Ett välfärdsområde ska dessutom ha en regional elevhälsoplan i

Riksdagens svar RSv 144/2025 rd

enlighet med 13 a § i lagen om elev- och studerandevård. Velfärdsområdet ska också bilda en regional samarbetsgrupp för elevhälsa i enlighet med 14 a § i den lagen.

Elevhälsotjänsterna ska vara lättillgängliga för eleverna och de studerande. Velfärdsområdet ska i första hand ordna de tjänster som avses i denna paragraf i skolan eller vid läroanstalten. Utbildningsanordnaren ska ställa lokaler som lämpar sig för ordnandet av tjänsterna till velfärdsområdets förfogande. Om utbildningsanordnaren inte har möjlighet att erbjuda för ändamålet lämpliga lokaler i skolan eller vid läroanstalten, ska velfärdsområdet ordna tjänsterna i sådana för ändamålet lämpade lokaler i skolans eller läroanstaltens omedelbara närhet som utbildningsanordnaren tillhandahåller. Utbildningsanordnaren har rätt till en skälig ersättning av velfärdsområdet för de kostnader som orsakas av användningen av lokalerna.

Vad som i 6 mom. föreskrivs om ordnande av elevhälsotjänster i skolor eller i deras omedelbara närhet gäller inte sådan mun- och tandvård som avses i 16 § 1 mom. 4 punkten och inte heller sådana specialundersökningar som avses i 6 punkten i det momentet.

Sådana studerandehälsovårdstjänster som avses i 17 § 1 mom. kan av grundad anledning också ordnas vid en annan enhet som tillhandahåller studerandehälsovårdstjänster. Ordnandet av tjänsterna vid en annan enhet som tillhandahåller studerandehälsovårdstjänster ska vara ändamålsenligt med tanke på de studerandes behov, tjänsternas kvalitet eller patientsäkerheten eller av någon annan därmed jämförbar orsak.

16 §

Skolhälsovård

Till skolhälsovårdstjänsterna för elever inom den grundläggande utbildningen hör

1) att främja en sund och trygg skolmiljö och främja välbefinnandet i skolan samt att följa upp detta regelbundet,

2) att följa och främja elevernas uppväxt och utveckling samt deras hälsa och välbefinnande, vilket omfattar hälsoundersökningar regelbundet och efter individuellt behov,

4) att tillhandahålla mun- och tandvård för eleverna, i vilken ingår kontroll av munhälsan regelbundet och efter individuellt behov,

17 §

Studerandehälsovård

Till den studerandehälsovård för studerande som velfärdsområdet ordnar med stöd av 15 a § 2 mom. och till den studerandehälsovård för studerande som avses i 2 § i lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (695/2019) hör

1) att främja en sund och trygg studiemiljö på läroanstalten och främja välbefinnandet bland de studerande samt att följa upp detta regelbundet,

2) att följa och främja de studerandes hälsa, välbefinnande och studieförmåga, vilket omfattar en hälsoenkät för alla studerande under det första studieåret och hälsoundersökningar efter behov,

3) att ordna hälso- och sjukvårdstjänster inom primärvården, inklusive mentalvårdsarbete och alkohol- och drogarbete, främjande av den sexuella hälsan samt mun- och tandvård,

Riksdagens svar RSv 144/2025 rd

4) att i ett tidigt stadium identifiera den studerandes behov av särskilt stöd och undersökningar och att stödja de studerande och vid behov hänvisa dem till fortsatta undersökningar eller fortsatt vård samt ge vård och utlåtanden som krävs för hänvisning till psykoterapi.

Det är då den studerande fyller 18 år ska välfärdsområdet ordna en hälsoundersökning för studeranden som inbegriper en sådan bedömning av tjänstedugligheten som avses i värnpliktslagen (1438/2007) och lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (285/2022).

Till studerandehälsovården hör också hälso- och sjukvården under den tid den studerande deltar i annan utbildning som ordnas på arbetsplatsen än sådan som baserar sig på ett läroavtal och i arbetspraktik som ordnas på arbetsplatsen.

Bestämmelser om Folkpensionsanstaltens skyldighet att ordna studerandehälsovård för högskolestuderande finns i lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande.

23 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om genomförande av förebyggande hälso- och sjukvårdstjänster i rådgivningsbyråtjänsterna och i skol- och studerandehälsovården får utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser får dessutom utfärdas om den vård som ska ingå i mun- och tandvården och studerandehälsovården samt om tillhandahållande av tjänster inom sexuell och reproduktiv hälsa inom ramen för rådgivningsbyråtjänsterna och skol- och studerandehälsovårdstjänsterna. Närmare bestämmelser om tidpunkten för och innehållet i hälsoundersökningarna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om den screening som ingår i det nationella screeningsprogrammet utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessutom får det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om de omständigheter som välfärdsområdet ska bedöma när det ordnar annan screening, om förfarandena för att säkerställa kvaliteten på screeningarna och om andra förutsättningar för ordnande av screening.

31 §

Handräckning

Ett välfärdsområde ska dessutom ge fängvårdsmyndigheterna handräckning för utförande av klinisk undersökning av levande personer i de fall som avses i 16 kap. 6 § i fängelselagen (767/2005) och i 11 kap. 6 § i häktningsslagen (768/2005).

70 a §

Elektronisk hälsoenkät

Välfärdsområdena ska använda en elektronisk hälsoenkät när de ordnar hälsoundersökningar för studerande som avses i 15 a § 2 mom. samt för uppbådspliktiga och för kvinnor som söker till frivillig militärtjänst.

Riksdagens svar RSv 144/2025 rd

Med *elektronisk hälsoenkät* avses en i 17 § 1 mom. 2 punkten avsedd hälsoenkät som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar och som genomförs i elektronisk form och som används för att ta fram information som en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården kan använda som stöd vid bedömning av behovet av och tidpunkten för en hälsoundersökning. Hälsoenkäten genomförs i första hand inom studerandehälsovården eller vid behov inom ramen för den övriga primärvården. Om det av orsaker som beror på den studerande, den uppbådspliktige eller den som söker till frivillig militärtjänst inte går att ordna en elektronisk enkät, ska välfärdsområdet erbjuda möjlighet att använda en hälsoenkät i pappersform.

Institutet för hälsa och välfärd fastställer informationsinnehållet i den elektroniska hälsoenkäten och beslutsreglerna i fråga om behovet av hälsoundersökning för välfärdsområdenas och Helsingfors stads räkning. Institutet för hälsa och välfärd ska höra Försvarmakten när informationsinnehållet fastställs. Informationsinnehållet i den elektroniska hälsoenkäten ska begränsas till endast de uppgifter som är nödvändiga för att bedöma behovet av och tidpunkten för hälsoundersökning samt ordnande och genomförande av hälsoundersökning. Institutet för hälsa och välfärd ska publicera informationsinnehållet i och beslutsreglerna för den elektroniska hälsoenkäten.

Institutet för hälsa och välfärd ska se till att det tekniska genomförandet av den elektroniska hälsoenkäten står till välfärdsområdenas förfogande avgiftsfritt.

Bestämmelser om den personuppgiftsansvarige finns i 13 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023).

71 §

Bedömning av tjänstedugligheten samt hälso- och sjukvård inom Försvarmakten

Bestämmelser om välfärdsområdets skyldighet att ordna en hälsoundersökning för bedömning av tjänstedugligheten och om välfärdsområdets andra uppgifter i samband därmed finns i 22 § i värnpliktslagen och i 3 b § i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor.

Välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen kan med Försvarmakten avtala om tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster för personer vars hälso- och sjukvård Försvarmakten ansvarar för enligt 3 § 1 mom. i lagen om hälsovården inom försvarmakten (322/1987). Undersökningar och vård enligt avtalet, med undantag för brådskande öppen sjukvård eller brådskande sjukvård, kan tillhandahållas på andra grunder och snabbare än den service enligt denna lag som tillhandahålls för invånarna i ett välfärdsområde eller invånarna i ett välfärdsområde som är medlem i HUS-sammanslutningen eller invånarna i Helsingfors stad. Fullgörande av ett välfärdsområdes eller HUS-sammanslutningens lagbestämda uppgifter får inte äventyras av att avtal ingås och tjänster enligt avtalet tillhandahålls.

72 §

Ersättning från Försvarmakten

Ersättning för tjänster som avses i 71 § 2 mom. bestäms på grundval av ett avtal som välfärdsområdet eller HUS-sammanslutningen har ingått med Försvarmakten. Om det inte har avtalats om ersättning ska Försvarmakten betala en ersättning som motsvarar kostnaderna för att producera tjänsten. Därtill ska Försvarmakten betala välfärdsområdet eller HUS-sammanslutningen

Riksdagens svar RSv 144/2025 rd

ersättning för kostnaderna för brådskande öppen sjukvård och brådskande sjukvård, även om det inte finns ett särskilt avtal om att sådan vård ska tillhandahållas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 17 § 2 mom. tillämpas från och med den 1 januari 2027.

Lagens 70 a § tillämpas från och med den 1 september 2026. Den elektroniska hälsoenkät som avses i den paragrafen används första gången år 2028 vid hälsoundersökningar på förhand enligt 17 § 2 mom.

De bestämmelser om ersättning som Försvarsmakten ska betala till välfärdsområdet som ingick i den 72 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas vid de hälsoundersökningar på förhand som ordnas 2026 samt när läkare deltar i uppbådsförrättningar och uttagningar.

Lag

om ändring av värnpliktslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i värnpliktslagen (1438/2007) 14 §, 19 § 2 mom., 22 § 1 mom., 24 § 1 mom. och 25 §, av dem 22 § 1 mom. och 24 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1128/2021, och
fogas till 22 §, sådan den lyder i lag 1182/2022, ett nytt 4 mom. som följer:

14 §

Hälsoundersökning på förhand

En uppbådspliktig ska under uppbådsåret före uppbådet genomgå en hälsoundersökning på förhand för fastställande av tjänstedugligheten samt lägga fram sin egen bedömning av sin hälsa och tillhandahålla eventuella läkarutlåtanden om sitt hälsotillstånd.

Deltagande i hälsoundersökning krävs inte, om undersökningen är uppenbart onödig enligt den utredning om den uppbådspliktiges tjänsteduglighet som en i 34 och 35 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten avsedd aktör lämnar till regionalbyrån, eller på grund av att den värnpliktige är bosatt utomlands eller av något annat särskilt skäl.

19 §

Uppbådsnämnden

Ordföranden för uppbådsnämnden ska vara en med värnpliktsfrågor förtrogen person som tjänstgör i en militär tjänst och som har erfarenhet av behandlingen av värnpliktsfrågor. Av de övriga medlemmarna ska den ena vara en med värnpliktsfrågor förtrogen person som tjänstgör i en

Riksdagens svar RSv 144/2025 rd

militär tjänst samt den andra en representant för den kommun vars uppbådspliktiga uppbådsförrättningen gäller. Av medlemmarna ska dessutom minst en vara tjänsteman vid regionalbyrån.

— — — — —

22 §

Kommunens och välfärdsområdets uppgifter i samband med uppbådet

Välfärdsområdet och Helsingfors stad ska ordna

1) hälsoundersökning på förhand av de uppbådspliktiga inom ramen för den studerandehälsovård som tillhandahålls inom primärvården eller vid behov inom ramen för den övriga primärvården,

2) ett behövligt antal läkare till uppbådet.

— — — — —

Välfärdsområdena och Helsingfors stad ska samarbeta med regionalbyråerna i anslutning till hälsoundersökningar på förhand och uppbåd.

24 §

Ersättande av kostnader

Kostnaderna för arrangemangen beträffande lokalerna för uppbådet ersätts enligt det som regionalbyrån och kommunen särskilt överenskommer.

— — — — —

25 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser om verkställande av uppbåd och av hälsoundersökning på förhand utfärdas genom förordning av statsrådet. Detaljerade föreskrifter som preciserar förordningen meddelas av Huvudstaben.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den förfrågan i syfte att utreda hälsotillståndet som sänds till uppbådspliktiga och som avses i 14 § 1 mom. i den värnpliktslag som gällde vid ikraftträdandet av denna lag ska användas till och med den 31 december 2027.

— — — — —

Lag

om ändring av lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (285/2022) nya 3 a och 3 b § som följer:

3 a §

Hälsoundersökning på förhand

Den som ansöker om militärtjänst ska före uttagningen genomgå en hälsoundersökning på förhand för fastställande av tjänstedugligheten.

3 b §

Välfärdsområdets uppgifter i samband med uttagning

Välfärdsområdet och Helsingfors stad ska ordna

1) hälsoundersökning på förhand av kvinnor som söker till frivillig militärtjänst, inom ramen för den studerandehälsovård som tillhandahålls inom primärvården eller vid behov inom ramen för den övriga primärvården,

2) ett behövligt antal läkare till uttagningen.

Välfärdsområdena och Helsingfors stad ska samarbeta med regionalbyråerna i anslutning till hälsoundersökningar på förhand och uttagningar.

Denna lag träder i kraft den

20 ____.

Lag

om ändring av 35 § i lagen om behandling av personuppgifter inom Försvarmakten

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om behandling av personuppgifter inom Försvarmakten (332/2019) 35 § 1 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 726/2023, och

ändras det inledande stycket i 35 § 1 mom., 35 § 1 mom. 3 punkten och 35 § 2 mom., av dem 35 § 1 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag 1291/2022, som följer:

Riksdagens svar RSv 144/2025 rd

35 §

Rätt att få hälsouppgifter

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag, har den personuppgiftsansvarige samt en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som vid hälsoundersökningen på förhand, vid uppbådet, vid uttagningen eller under tjänstgöringen granskar hälsotillståndet hos en värnpliktig eller den som har sökt till frivillig militärtjänst för kvinnor, fullgör tjänstgöring eller har fullgjort tjänstgöring, rätt att trots sekretessbestämmelserna få nödvändiga uppgifter enligt följande för fastställande av tjänsteduglighet, upprätthållande av säkerheten under tjänstgöringen samt ordnande av undersökning och vård av patienten:

3) av välfärdsområdena, Helsingfors stad eller HUS-sammanslutningen uppgifter om sådana i socialvårdslagen (1301/2014) eller hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) avsedda mentalvårdstjänster som givits en värnpliktig och den som har sökt till frivillig militärtjänst för kvinnor.

Bestämmelser om rätten för tjänstetillhandahållare inom hälso- och sjukvården att få uppgifter med hjälp av ett informationssystem finns i 57 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023). Uppgifter om hälso- och sjukvård får förmedlas till den personuppgiftsansvarige med hjälp av den i 76 § i den lagen avsedda informationsförmedlings- och förfrågningsservice som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna inom social- och hälsovården. Uppgifterna ska fås avgiftsfritt.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 1 § i lagen om elev- och studerandevård

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) 1 § 2 mom. 3 punkten, sådan den lyder i lag 1225/2020, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inte på

Riksdagens svar RSv 144/2025 rd

3) studerande som avses i 20 § 2 mom. 3 punkten i gymnasielagen och inte heller på studerande som genomför gymnasiestudier enligt läroplanen för gymnasieutbildning för vuxna.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors 3.12.2025

På riksdagens vägnar

talman

generalsekreterare